

John Steinbeck (27. 2. 1902 Salinas, stát Kalifornie– 20. 12. 1968 New York)

Americký spisovatel, významný představitel moderního realismu v próze.

Otec Johna Steinbecka pocházel z rodiny **německých přistěhovalců** a pracoval jako správce mlýna; matka bývala učitelkou a Johnovi vstúpila zálibu v literatuře a zájem o sociální tematiku. John studoval (1919 – 1925) historii, literaturu a biologii na renomované **Stanfordově univerzitě** v Kalifornii, kde také začal psát – zatím povídky. O prázdninách **pracoval na rančích a farmách**; sblížil se s jinými, migrujícími zemědělskými dělníky, poznal jejich těžkou práci i zákruty jejich osobního života a to vše se mu stalo – spolu s jejich vyprávěním – významným inspiračním zdrojem.

Steinbeck univerzitu nedokončil. Po nedlouhém pobytu v New Yorku se vrátil do Kalifornie a tam se seznámil s levicovou aktivistkou Carol Hennigovou. V r. 1930 se vzali a několik let se živili jako pomocníci **literárně nadaného mořského biologa Eda Rickettse**, kolem jehož laboratoře vznikla neformální společnost nonkonformních intelektuálů (z později slavných jmen tam patřil např. spisovatel Henry Miller).

Steinbeck tehdy začal soustavně psát a publikovat: tvořil nejprve kratší texty na pomezí povídky a novely. V r. **1935** zaznamenal první a hned mimořádný úspěch se svou novelou *Pláň Tortilla*, která se odehrává poblíž americko-mexické hranice v prostředí svérázných, svobodomyšlných povalečů.

To už pominul nejkritičtější bod **Světové hospodářské krize 1929 – 1939** a americká vláda vyzvala **6 tisíc spisovatelů** (mj. s cílem jim materiálně pomoci), aby se státní podporou napsali díla, která by umělecky vylíčila, jak se léta hospodářské krize projevila na stavu americké společnosti. Steinbeck byl do této skupiny zařazen: vrátil se do prostředí jak vystěhovalců mířících z měst do prérí za novým, farmářským životem, tak zemědělských dělníků a ze situace vytěžil román *Hrozný hněvu* a novelu *O myších a lidech*. Obě knížky mu získaly značnou **přízeň čtenářů i literárních kritiků**. V r. 1940 Steinbeck dostal nejvyšší americké literární ocenění – **Pulitzerovu cenu**.

Steinbeckův styl vychází z **dokonalé znalosti prostředí** (včetně profesních dovedností) i **lidských charakterů**. Steinbeck vše líčí s **detaily**, které mají (ale také nemusí mít) významotvornou funkci (princip nedourčenosti). Velký prostor zaujímají **dialogy** – mnohé pasáže působí až divadelně. **Autorský postoj je nezúčastněný, ale nikoli lhostejný**. V tom všem se Steinbeck blíží dalšímu velkému americkému autoru své doby – **Ernestu Hemingwayovi**.

Steinbeck ovšem také prožíval manželskou krizi a začaly jeho problémy s alkoholem. Ve spolupráci s Rickettsem rozšířil svou spisovatelskou práci o nový žánr – **esejistické cestopisné texty o Spojených státech**.

V r. 1941 se Steinbeck rozvedl a v r. 1943 se znovu oženil – s šestnáctiletou Gwyn Congerovou (1927 – 1975), s níž měl dva syny: Thomase (1944 – 2016) a Johna (1946 – 1991): oba se věnovali žurnalistice. Manželství Johna a Gwyn ovšem skončilo již r. 1948 rozvodem. V r. 1950 se Steinbeck oženil potřetí: s divadelní manažerkou Elaine Scottovou (1914 – 2003). Oba přesídlili na východní pobřeží a žili v New Yorku a na blízkém **Long Islandu**, proslulém jako letoviště dobře situovaných umělců.

V r. **1943** se Steinbeck zúčastnil **jako válečný zpravodaj spojeneckého vylodění na Sicílii**. Stal se oceňovaným publicistou podporujícím americkou účast v Druhé světové válce.

Po válce Steinbeck pokračoval v psaní: z jeho děl tohoto období vynikají román *Na plechárně*, který se vrací do dob Velké krize (odehrává se v městské čtvrti kolem továrny na rybí konzervy) a knížka esejistických cestopisných črt *Toulky s Charliem* (o Steinbeckově putování autem po

Státech ve společnosti malého psa), ale především ambiciózní filozofický román *Na východ od ráje* (1952): rodinná sága ze života farmářů, odehrávající se ve Steinbeckově rodném kraji na kalifornském venkově, je paralelou několika dějových linií ze Starého zákona.

Jako celoživotně levicově orientovaný umělec Steinbeck přispíval k oslabování hranice mezi Západem a Východem euroamerického světa: cestoval po Evropě včetně Sovětského svazu, **v letech 1946 a 1963 navštívil i Československo** (jezdil v automobilu značky Tatra).

Některá díla:

Romány *Hrozny hněvu* (The Grapes of Wrath; 1939), *Na plechárně* (Cannery Row; 1945), *Na východ od ráje* (East of Eden; 1952);

Novely *Pláň Tortilla* (Tortilla Flat; 1935), *O myších a lidech* (Of Mice and Men; 1937);

Knížka esejistických cestopisů *Toulky s Charliem* (Travels with Charley: In Search of America; 1962);

Scénář k filmu o mexickém revolucionáři *Viva Zapata!* (1952; režie Elia Kazan, v titulní roli Marlon Brando).